
◆ ST. OLAV ◆

Redaktør: Mgr. Irgens. Medarbeidere: mgr. Dr. Karl Kjelstrup, dominikanerpater A. Lutz, Sigrud Undset, Lars Eskeland.
ST. OLAVS REDAKSJON, AKERSVEIEN 5 - OSLO - TELEFON 23743

INNHOLD: Eksemplet. — Fra Albert den store til Albert Einstein. — Pasjonsspillene i Lüdinghausen. — Legems-
øvelser og sport. — Behersk dig. — Kvinnene i middelalderen. — Jubelårets forgjengere. — Bokanmeldelse. — Oprop. —
Herhjemme — og derute. — Trekningsliste. —

RETT + OG + SANNHET

Eksemplet.

I søndagens epistel skriver Petrus: «Kristus har lidt for oss og efterlatt eder et eksempel, at I skal følge i Hans fotspor.» Og i dagens Evangelium sier Jesus om sig selv: «jeg er den gode hyrde», og han utvikler hvorledes den gode hyrde forsvaret de ham betrodde får og om nødvendig setter sitt liv til for dem — mens leiesvenden flykter så snart ulvene nærmer sig og lar disse overfalle og ødelegge fårene.

Den gode hyrde som eksempel — hvad vil så det si? Hvad er det for en hjord som vi skal verge mot ulvene? Og hvem er disse «ulver»?

Ja, vi har mangen en hjord å vokte: de evner og egen-skaper som Gud har nedlagt i oss til løsning av de op-gaver Han har betrodd oss. De kan være mange og de kan være få — de kan være av de som verden kaller betydningsfulle, og som mange menneskers ve og vel avhenger av — men de kan også være ganske små og skjult for andre menneskers øine, men allike-vel være like betydningsfulle i Guds øine, og hvordan vi løser dem være like avgjørende for vår sjels frelse. Ja, det kan være bare et eneste lille får, som Gud be-tror i vår varetekt — men på grunn av menneskehetens store sammenhørighet i Kristi legem er der ingen av oss som vet, hvor meget der kan avhenge av at nettop vi sørger for at dette lille «lem» holdes friskt og uskatt. Ingen av oss går fri for hyrdens lodd — alle har vi et ansvar overfor våre opgaver, at de blir nyttige og gode til Guds ære, til offerlam for Ham.

Kong David visste dette og brukte det samme billed om menneskelivet, når han priser Gud for de liflige gressganger han fører oss på — men går enn vår livs-vei ikke på «de liflige steder», hvor det er en lett op-

gave å vokte og bevare det betrodde gods — må vi enn til tider vandre ad øde og nakne og tørre steder, hvor det kan se ut som vanskelighetene for å sette våre livsplaner og idealer i kraft tilsynelatende er store og uovervinnelige og farene truer fra de, som vil frarive oss dem — så minner Kristi ord om det velsignede og Gud velbehagelige i å sette «sitt liv til for fårene» oss om, at Gud ser på *viljen* og ikke på *resultatet*, slik som menneskene gjør det — Guds målestokk er anderledes enn den menneskelige. Den som faller på sin post — i forsvar for sine opgaver har i Guds øine nådd det største resultat og erhvervet det ene fornødne: sin sjels frelse.

Men hvem er så ulvene og hvor har vi dem? Hvor truer de oss mest — hvor må vi våke mest anspent?

Ja, der er ulver både inne i oss og uten om oss som forsøker hvor de kan å ødelegge innad og utad — for-søker å angripe både de får som blir i stallen og de som vi slipper ut i håp om, at de er livskraftige og kan berge sig litt uten vår stadige opsikt.

Hvem kjenner ikke den ulv som i mismotets, tvilens, utålmodighetens, egenkjærlighetens og mange andre lig-nende skikkelser søker å sønderrive vår faste tro og tillit til våre opgavers nytte og verdi i Guds øine? Og som derved svekker vår slagkraft og vår viljeskraft og vår målbevisste rolige energi. Hvor mange ganger har ikke mismotet og tvilen hindret oss i å utføre noget, som dog, om vi hadde hatt mere tro og tillit, var blitt gjennomført til lykke og velsignelse for oss selv og andre? Hvor ofte har ikke en smålig tanke hindret oss i å ofre nogen av våre penger på en ting som hadde kunnet gavne og glede andre?

Har vi ikke ofte alle sammen i slike tilfelle vært leiesvender som er flyktet fra et ansvar — bevisst eller ubevisst — og ikke fulgt den gode hyrdes eksempel, men latt vår smålighet sønderrive andres glede?

Og vet vi oss fri for at vi aldri har vært «ulver» overfor andres oppgaver? Vet vi oss fri for, at misunnelsens hatske skikkelse ikke har fått hviske oss ord i øret som fikk oss til å ødelegge en annens livsoppgave, idet vi fant tusen påskudd for å rettferdiggjøre oss selv? Vet vi oss fri for at vi ikke med nedslående og pessimistiske ord har drept troen og håpet i en menneskesjel og stagget denne i dens livsvei for å føre sine får til sitt mål? Kjenner vi og erkjenner vi hvad på denne måte ligger skjult i vår sjel og som søker å innbilde oss at det er noget helt annet, noget godt og velmenende og derfor fritt får lov til å passere vår ofte så tøielige samvittighet — fordi disse ulver kamoufle-

rer sig som får? Har ikke Kristus selv villet hjelpe oss mot disse, da Han talte om «ulven i fåreklær?»

Og endelig melder der sig et spørsmål til, når vi for alvor søker å følge den gode hyrdes eksempel: hvad gjør vi med de får som ikke er av denne sti? Søker vi, når vi ser et menneske vanskjøtte den mulig så rike og store hjord, som Gud har betrodd ham — søker vi da med Kristi kjærlige stemme å kalle på hyrdeansvaret i ham og hjelpe ham til å føre sin hjord tilbake til den ene hyrde — eller nøies vi med å kritisere, dømmme og baktale ham og nedsette ham hos andre?

Og hvad gjør vi med de får i oss selv, som ikke ennu tilhører «denne sti?» Alt det svake og vankelmødige og holdningsløse? Søker vi der å la vår bevissthet arbeide med det, styrke det, føre det fremad, så det også kan bli hjelpere i våre arbeider, også bli offerlam til Guds ære?

Fra Albert den store til Albert Einstein.

Av Fr. R.

Den franske undervisningsminister, de Monzie, har i disse dager i kraft av sitt høie embede utført to handlinger som tjener hans land til ære, og som er av de ting der er verd å nevne i en tid hvor motsetningene mellom folkene tross alle talemåter tilspisses for hver dag. Den ene var da han i en sen aftentime avbrøt deputeretkammerets forhandlinger og fremla et lovfor-slag som åpnet adgang til å knytte «en fremstående utlending til Collège de France fordi vedkommende var blitt fredløs i sitt eget land». Mannen var som vi vet Albert Einstein, og det tjener det franske kammer til ære at det enstemmig og under begeistring vedtok forslaget. — Den annen handling de Monzie utførte var da han i Sorbonnes store festsal presiderte ved en minnehøitidelighet som holdtes i anledning av at paven har kanonisert en av middelalderens store ånder, Albertus Magnus — Albert den store — som i det trettende århundre virket ved Sorbonne —, det samme universitet hvortil Albert Einstein nu er kallet. Det kan være litt søkt å stille de to begivenheter sammen, men nogen sammenheng er der mellom dem, for de viser at Sorbonne har bevart sin førende stilling mellom universitetene. Albert den store var tysker, Einstein er tysker, Albert den store hadde fått sin utdannelse ved universitetet i Padua, og Einstein har suget visdom fra mange kanter, begges navne blir knyttet til universitetet i Paris. Og de Monzie hylder dem begge: den radikale franske politiker taler til ære for en av stormestrene i middelalderens skolastikk ved en festlighet hvor også de franske dominikaneres overhode, pære R. P. Gillet, var tilstede som representant for den orden Albert den store tilhørte. de Monzie anerkjenner hans videnskapelige innsats uten å tenke på om han var tysker eller radikal;

Collège de France føler sig idag hedret ved å knytte Einstein til sig uten å tenke på om han er tysker eller jøde eller kommunist. — de Monzie har som Frankrikes representant ved disse to anledninger gjort mere: han har vist at der idag som for 700 år siden eksisterer et rike av denne verden som kan omfatte alle. Om Albertus Magnus skriver de franske blade at «aldri har Europas åndelige enhet gitt sig et smukkere utslag enn i denne adelsmann, som blev født i Tyskland, studerte i Italien og virket i Paris. Og er vårt universitets heder mindre fordi tre av dets store navn i det trettende århundre var utlendinger; Albert var tysker, Roger Bacon engelsk og Thomas fra Aquina italiensk . . . Det var denne middelalderens intereuropæiske humanisme man vilde hedre som et tapt ideal ved ceremonien i Sorbonne.» — Helt tapt kan man vel ikke si det er, ti også Albert Einsteins kallelse til Collège de France fant sted i samme ånd som den hvori Albert den store virket.

Der var også en annen taler ved den store ceremoni i Sorbonne: professor von Hildebrand fra universitetet i München. Han fremhevet også Albert den store som et eksempel på den europeiske samfølelse: Köln, Strasbourg, og Paris var de steder hvor han virket i et langt liv, som helt var viet de høieste, åndelige sysler.

«Vi beundrer i ham — sa tyskeren til det franske auditorium — representanten for en tid hvor grense ikke eksisterer for åndens stormenn, og hvor den kristne republikk omfattet hele Europa. de Monzie har i sin tale med rette fremhevet, at idag hvor usikkerheten er like stor som i middelalderen, gjelder det å gjenføde ånden fra den europeiske humanismes tid. Siden de som sier sig å være realister er optatt med å ødelegge denne ånd,

er det tankens, diktingens og religionens menn vi må be om å forme en plan for et fremtidig åndelig samfund.»

Ceremonien i Sorbonne til ære for Albert den store fant sted før Albert Einstein blev kallet til Collège de France, og von Hildebrands ord kunde med like stor rett være sagt om den landflyktige tyske naturvidenskapsmann, som idag har fått husly på samme sted hvor middelalderens store skolastikker virket.

Over inngangen til slottet i Versailles står med gygne bokstaver «Toutes les gloires de France». Med like stor rett kan den stolte innskrift settes over inngangen til Sorbonne, for der er noget forjettende i at dette hjemsted for ånd og tenkning i 1933 åpner sine dører gjestfritt for en videnskapens fyrste som det gjorde det for syv sekler siden.

Og siden vi har omtalt Albert den store og Albert Einstein så vidt utførlig, kan vi også minne om det slag direktør Jens Thiis forleden dag i «Tidens Tegn» slog for middelalderens ære. Mørkere enn vår tid var neppe den tidsalder, for den gang kjempet universitetene om en Albertus Magnus. Nu blir en Albert Einstein jaget fra sitt hjemlands.

(Fra «T. T.»)

Pasjonsspillene i Lüdinghausen.

Lüdinghausen er en forholdsvis mindre by i Westphalen, hvor der imidlertid utfoldes et rikt katolsk liv. Ikke få av våre kjære St. Josefs-søstre kommer fra byen selv og distriktet om den. Vi har i påsken hatt anledning til å få se en beskrivelse av de pasjonspill som en krets av lægfolk under ledelse av den kjente instruktør A. Funke har opført etter den rhinske dikter Willh. Schmidtbonns manuskript. Etter presseanmeldelsen gjengir vi følgende:

«Den store suksess som pasjonsspillene i Lüdinghausen har hatt ligger i første rekke i mysteriespillet selv. Man hadde på forhånd fryktet at det så altoverveldende ophøiede ved emnet og mest av alt ved selve hovedrollen skulde fremby vanskeligheter, som for de opptredende, der alle er dilettanter, vilde være uoverkommelige. Men på den annen side visste man jo at like fra den tidligste middelalder og frem til våre dager er nettop pasjonsspillene alltid blitt opført av lægfolk. Ti på dette område må de opptredende ha mer enn den rent tekniske scenevanthet — de må være i stand til å fordype sig i sin tro, så de kan gå helt op i sin rolle og la sig helt fylle og besjele av dens ånd.

Ti ene troen har kraft til å ta stoffet så rent, så enkelt, så varmt, så uten spørsmål, som det må tas, om det skal få utøve sin altbetvingende virkning. Det er nemlig pasjonsspillenes kjennetegn fremfor alle verdslige skuespill, at det ikke opkaster problemer slik som når emnet er de jordiske spørsmål. I pasjonsspillet gjengir lægmannen et stykke av sin trosverden, slik som han er fortrolig med den fra barndommen av, og som

den ledsager ham gjennom hele kirkeåret for i fastetiden å tre ennu klarere og tydeligere frem i hans bevissthet.

Men selv når dette tas i betraktning var det dog en kjempestor oppgave som lederen av friluftsteatret i Hcezen, hr. A. Funke, hadde påtatt sig, fordi opførelsen måtte skje i et lukket rum, og han derfor var avskåret fra å benytte samme virkemidler som på friluftsscenen, hvor opførelsen av pasjonsspillene tok en hel dag. Nu var det stort anlagte manuskript koncentrert til å bli et aftenprogram, men det viste sig å være en absolutt fordel. Hovedpersonene trådte tydeligere frem — ved et behendig arrangement var scenen delt i to avdelinger, så forskjellige hverandre utfyllende begivenheter kunde fremstilles samtidig, hvilket var av en gripende virkning.

Den erfarne instruksjon viste sig både i iscenesettelsen og i valget av de opptredende til de forskjellige roller. Særlig for hovedpersonenes vedkommende forenet skikkelsene, sproget og bevegelsene sig til et harmonisk hele. Beundringsverdig er det at kostumer, scenebelysning, dekorasjoner og musikkledsagelsen altsammen blev utført av krefter innenfor den katolske forening.

Spilletts høydepunkt er tre gripende bilder: Nadveren, Gethsemane og korsfestelsen. Her viste man kun selve de stumme bilder, hvis gruppering talte til sinnene uten ord.

Ca. 80 mennesker medvirket, som frivillig har ofret sig for den store sak i lengere tid med anstrengende og krevende prøver. Og hvor krevende oppgaven har vært forstår man når man hører spillets gang:

Efter det innledende orkesterstykket og en prolog begynner det egentlige spill med helbredelsen av den blindfødte, Kaifas' renkespill, Judas' forræderiplan og inntoget i Jerusalem, som brakte en prektig dramatisk spenning: Store og små, syke og lamme og alle de på sjel og legeme angrepne tilroper den store Nazareer sitt «forbarm Dig over oss!» Så kom et tablå: Nadverens innstiftelse efter Leonardo de Vincis berømte billede. Judas' forhandling med fariseerne dannet overgangen til begivenhetene i Gethsemane. Efter tilfangetagelsen så man atter et broket folkelivsoptin i Kaifas' gård — og mens et kor sang Bachs: «O hoved tornekrone!» blev Kristus i purpurkappe, med tornekrone og rørscepter ført gjennom den hånende mengde. Og da ropene: «korsfest ham!» tok slutt begynte korsveien og endelig selve Korsfestelsens billed.

Alle de opptredende var fylte av sine hellige oppgaver og inspirert av dem til å yde sitt beste. Men man skal ikke ved en slik anledning fremheve de enkelte — det var det åndelige fellesskap som skapte en enhet ut av alle de opptredende og som bar den religiøse og kunstneriske seir hjem.»

RENE BAZIN :

Som alle storverker skapes også helgenene langsomt.

Legemsøvelser og sport.

I.

Legemsøvelser.

Pater Ph. Küble S. J. har fornylig skrevet en lengere artikkel om dette aktuelle emne, som vi her bringer i noget forkortet skikkelse.

På Homers tid var den planmessige pleie av legemsøvelser en av adelens forrettigheter. Legemsøvelsene satte den i stand til å hevde førerstillingen, men denne samme førerstilling påla den også landets forsvar.

I den greske storhetstid var kroppskulturen den frie borgers forrett, og forbudt for slaver. Også her fulgte forpliktelser med forretten. Den klassiske opfatning av legemsøvelser finner vi hos Lukian i hans dialog «Anacharsis». Han lar den vise Solon si: «Vi foreskriver ungdommen disse øvelser, ikke bare for komplekenes skyld . . . et større gode erhverver den samtidig for staten og sig selv. Det dreier sig om en *annen* kamp og en *annen* krans — ikke den av laurbær eller oljegrøner, men den krans som er innbegrepet av de dødeliges lykke. Jeg mener friheten for den enkelte og for fedrelandet, velstand og berømmelse og den almindelige lykke for oss alle, med andre ord alt det skjønneste som Guderne kan skjenke oss. Dette kan vi opnå gjennom den store *felles* kappestrid. — Gymnastikken hjelper oss til slike mål.»

Sålenge de greske legemsøvelser var besjelet av denne ånd og båret av nasjonale tanker, blomstret den og var sikret mot utartning. Men da det ikke lenger dreiet sig om den «usynlige krans», men om det sportslige mesterskap for dets egen skyld, mistet den greske seierskrans sin friskhet og en åndløs profesjonisme fikk overtaket.

Idag er ikke forholdet mellom legemsøvelser og frihet i personlig såvel som i nasjonal betydning så primitivt og umiddelbart. På grunn av teknikkens og kjemiens store fremskritt, er den legemlige dyktighet i sig selv ikke tilstrekkelig som vern for den enkelte og for folket. Den siste store krig beviste det til overmål. Derfor kan heller ikke den krigerske dyktighet i primitiv forstand være den bærende idé i legemskulturen av idag. Men jo mere den klassiske opfatning av legemsøvelsene trær i bakgrunnen, jo større utbredelse får den ånd, som bare lever for mesterskapene. Se bare hvorledes vår ungdom leser avisene — likegyldig blir den igjenem ting som kan bli av skjebnesvanger betydning for nasjonen i år fremover. Det gjelder hurtigst mulig å få rede på hvilket «lag» som vant gårdsdagens kamper. Denne likegyldighet for landets ve og vel finner vi ikke bare hos den halvvoksne ungdom, hvor den til syvende og sist kan forklares gjennom den politiske umodenhet, men vi finner den også på det stemmeberettede alderstrin. Dette er selvfølgelig et degenerasjonsfenomen som vi må søke å bekjempe. Det er å ønske at den nasjonale tanke igjen blev den bærende idé for

sporten, men selvfølgelig i en helt ut fredeliger betydning. Da vilde sporten få både mål og mening.

Hvad den personlige frihet angår kan man ikke overse at den idag trues mere gjennom vårt eget legemes treghet enn av andres overgrep og maktbegjær. Derfor står grunnleggeren av «Den tyske Ungdomskraft», pastor Mosterts, på klassisk grunn, når han sier:

«For helt ut å fatte sammenhengen mellom legemspleie og sjelepleie, må vi delvis gå inn på den katolske filosofis område og tenke litt over menneskets vesen og egenart — i sannhet en merkelig skapning, som forbinder to så vidt forskjellige verdener som ånd og stoff i sig! Vår kroppskultur har det mål å gjøre kroppen, ikke til et mål i sig selv, men til et brukbart redskap for sjelen. Hvis den ikke er det, fordrer legemet sin rett, og vi kommer til å måtte tenke for meget på det og sukke under dets åk. Vel skal vi med kristelig faldmod bære de lidelser som Gud har sendt oss, men vi skal ikke egenmektig *selv* tårne vanskeligheter op på livsveien.»

Harmonien mellom sjel og legeme var målet for den klassiske utdanning i det gamle Hellas. Det samme mål finner vi i den moderne legemskultur, selv om midlene er nok så forskjellige.

Lederen av «Den Preussiske Høiskole for Legemsøvelser», dr. Schulte, skriver:

«Vi ønsker et harmonisk menneske, og dertil kreves en allsidig utdanning. Vi trenger til å få innført legemsøvelser overalt i det menneskelige kulturliv. Vi ønsker ikke rekordsettere eller hjerneakrobater, men velutdannede, legemlige som sjelelig sunde, virksomme og socialinteresserte mennesker. Denne oppdragelse er både sjel og legeme best tjent med.»

Men treghetens lov er fremdeles den mektigste lov. Det menneskelige legeme — kommet av jord — bærer i sig det døde stoffs lov, som livet dog triumferer over på mange måter. I dette legeme er der et vegetativt liv som hos plantene og et sensibelt liv som hos dyrene, alt forenet i et skjønt og stort mål — oprinnelig ment som fullkommenhet. Etter skaperens idé er altså mennesket en storslått sammenfatning av alt det skapte, men alt styrter sammen hvis fundamentet ikke er i jorden. «I kan spise og drikke og gjøre alt, bare det skjer til Guds ære» — her viser skaperens enhet sig. Den samme handling som fører mitt jordiske liv til Guds vilje med det, fremmer også det guddommelige liv i mig. Enhet mellom kropp og sjel, natur og ånd! En slik streben etter de oversanselige goder kommer også legemet til gode. Allerede i denne tilværelse skaffer den en ro og indre tilfredshet som også er av betydning for det legemlige velvære. Og i evigheten avhenger legemets tilstand ene og alene av sjelens.

Vi skal og bør strebe ut over oss selv, *ville* overmennesket — men ikke hint selvforherligende, gudløse overmenneske, hvis herlighet ender i dyp fornedrelse, men det av Gud og i Gud levende menneske, den «Annen Kristus» — overmennesket gjennom Guds nåde og allmakt. Derved blir vår legemskultur den mest gjennomgripende og får best resultat.

(Forts.).

Behersk dig —

Kun hvis vi øver en alltid våken selvtukt, kan vi vente å få en av livets beste gaver: selvbeherskelse! Ti å være herre over sig selv — det vil si å vie alle de sterke og forvirrende røster i vårt indre en stadig aktpågivenhet, så at vi kan bringe dem til taushet når Guds stemme lyder i vår samvittighet, så de blir lydhøre og oppmerksomme overfor dens røst. Kun det menneske som helt ut forstår å beherske sig selv, kan nå de høie mål, kan opdra sig selv til et målbevisst arbeid, kan verdig utfylle sin plass i livet, kan være andre til eksempel — kan kort sagt bygge sitt liv riktig op.

Enten du er barn eller familieoverhode, elev eller lærer — hvad du så enn er: uten den likevekt i sinnet, som ene selvbeherskelse gir, står du maktesløs og taper det ene slag etter det annet. Har ingens aktelse og ingens tillit og ingen sterk og vedvarende innflytelse. Kun fasthet overfor dig selv gjør dig til herre over forholdene om dig.

I hvilket forhold det ubeherskede menneske enn står i til andre er han alltid en fredsforstyrrer, en urovekker og i lengden en skuffelse. Han er en fare for et rolig arbeidsliv, for andres jevne utvikling og alltid en alvorlig hindring. Man kan ikke bygge sitt hus på en vulkan — og likeså lite kan man stå i vennskapsforhold eller i et trygt arbeidsforhold enn si livsforhold til han.

Den ubeherskede sier og gjør et idag — imorgen noe helt annet. Han lover ett når han er i godt humør — og bryter sitt løfte når han er i dårlig humør. Blir han mistroisk, følger han øieblikkelig denne innskytelse uten å undersøke om hans mistillit er berettiget. Aldri tenker han over sine egne ord før han uttaler dem. Før han ser sig om har han ødelagt, ja kanskje drept en god og opriktig kjærlighet fordi han ikke kunde mestre sine vredesutbrudd over mulig en bagatell.

Der må ofte en jernenergi til for å tøile sine følelser og disiplinere sine lidenskaper fordi disse av naturen er hastige, lettferdige, dømmende og ubarmhjertige og kun en selvovervinnelsens helt kan beseire dem og tvinge dem til stadig lydighet. Hvor ofte klager vi ikke og jamrer vi ikke over noe som i grunnen bare vår egen egoisme er skyld i — hver liten smerte, hver liten skuffelse, hver liten motgang blir slått op til verdensonder, mens vi i de fleste tilfelle kunde få ordnet alt på det beste om vi var mindre egenkjærlige.

En stor fristelse ligger der i de ubeherskede plutselige «vennskaper» som sluttet «ved første blick». Husk at åpenhjertighet overfor uprøvede venner ofte straffer sig med «skuffelser», som man dog bare må bebreide sig selv og sin egen umåtehold i sympatitilkjennegivelser.

En tillit skal kun gis veloverveiet til velkjente venner.

Men på den annen side må man være på enn mer vakt overfor sine antipatier. De kan være så urettferdige som vel mulig og bare ha sin årsak i ens eget temperament.

Et menneske med selvbeherskelse legger aldri sine byrder over på andre — han vet hvad høisinnethet, noblesse og virkelig hengivenhet vil si.

Men først og fremst tier et behersket menneske om den motgang og de vanskeligheter det har innenfor sine fire vegger. Han vet, at utleverer han sine nærmeste, utleverer han sig selv, og at «det er en dårlig fugl som gjør i sitt eget rede».

Et selvbehersket menneske veier alltid det onde mot det gode.

Selvbeherskelse er aktiv eftertanke.

Og den hindrer den bitre anger ved et elsket menneskes død: «Hvor har jeg miskjent dig!»

Den som kan beherske sig selv, er verdens velgjører. Man kan stole på ham — han står når alt annet styrter sammen. Og aldri har menneskene hatt så meget bruk for slike som nu, hvor de fleste forherliger sitt selv, de færreste tukter sitt selv.

Kvinnene i middelalderen.

Man har siden snørelivets og parykkes dager vernet sig til å se på kvinnen, som det vesen man skulde holde i avhengighet, fordi det trengte denne avhengighet. Den såkalte «oplysningstid», hvor man betraktet middelalderen som et rugende åndsmørke, og kalte dens kunstformer barbari, gjorde sitt til å styrke denne opfatning. Nu ser vi anderledes på det.

Riktignok var kvinnen i middelalderen berøvet de fleste juridiske rettigheter. Hun var helt avhengig av sin mann eller sine mannlige slektninger, da loven betraktet henne som ute av stand til å forvalte penger eller stelle sine saker selv. Det var mannen tillatt å tukte henne legemlig. Man giftet sig næsten som barn — d. v. s. foreldrene bestemte ekteskapet — de unge selv hadde intet å si. Bruden blev kjøpt — brudgommen trådte på hennes fot til tegn på at han nu tok henne i besiddelse. Og selvfølgelig tar man avstand når man leser om dette og kommer mulig lett til å betrakte datidens kvinner som de reneste slavetyper, som enten blev tvungen i ekteskap eller i kloster.

Men lovene er for virkeligheten, hvad stokken er for vinranken: det som det friske liv omslynger og dekker. Unektelig blev ekteskapene bestemt for de unge — men denne skikk var så rotfestet, at det aldeles ikke falt de fleste inn, at det kunde være anderledes. Det hang jo sammen med de strenge standsbegreper: enhver stand holdt sig avsluttet i sig selv og blandet sig ikke med de andre — hvorved ektefeller hadde samme herkomst, oppdragelse og levemåte. Der opstod derfor ikke lett konflikter av sociale eller finansielle grunner. Eksistensen var engang gitt. Hvor mange fortvilede skiller har ikke senere hatt sitt utspring i to ektefellers helt forskjellige livsinnstilling om enn de oprinnelig sluttet en kjærlighetspakt.

Men — skriver Juliana von Stockhausen — historien har overlevert til oss en mengde beretninger om rørende kjærlighet, ophøiet trofasthet og hengivenhet i disse oprinnelig av fornuft sluttete ekteskaper, som man næsten kan betegne som urbilleder på det

gode kameratslige ekteskap. Den unge nygifte frue, det være sig i slott, borgerhus eller bondegård, besat riktignok ifølge loven ikke nogen selvstendig rett, men livet selv gav henne selvstendighet. Husholdningen fikk sitt liv og sin skikkelse ved henne. Enten hun var høibåren eller av lav stand måtte hun kunne alt. Mann, barn og tjenestefolk fikk sine klær ved henne — og disses tilberedning begynte ved rokken og gikk gjennom veven, tilskjæringen, nål og tråd frem til sin fine avsluttende broderte utsmykning. Husfruen og pikene slaktet, bakte, brygget — hun måtte forstå sig på husdyrstell såvelsom på opbevaringen av de store forråd. Ved hennes belte hang nøkleknippet, og hun, som teoretisk blev betraktet som ute av stand til å forvalte noget, stod i realiteten for alt.

Hun hadde ingen stemmerett, men ve den knekt eller pike som våget å mukke mot husfruen. Den arbeids-hardede hånd viste slagferdig til rette!

Man kan spørre om kvinnenes kunstneriske talenter kunde komme til sin rett, når man går gjennom de store malerisamlinger av den tids kunst og ikke finner en eneste kvinne representert. Men svaret gir sig selv, når man ser de vidunderlige miniaturer, som flittige hender i klostrene smykket pergamentene med — når man ser hvad der på slottene og også i klostrene blev fremstillet av billedtepper, broderte kapper og alterklær — ting som kunde fa år å skape, og hvis verdi og farveprakt århundrene ikke har kunnet avsvække!

Det høres brutalt ut at ugifte døtre blev satt i klostre. Men disse kvinneklostre var hele små selvstendige statssamfund, hvor abbedissen hadde hertugrang, og med kraft og mildhet regjerte over riddergods, landsbyer og leilendinger. Og innad bevarte disse klostre i en rå og vill periode en kultur, som gav sig foruten i gudsfrykt, i ekte kristelig liv, også utslag i skjønne dikterverker.

Vi har mange navn på disse middelalderens berømte døtre. *St. Hildegard av Bingen* f. eks., som vi vet forholdsvis meget om. Vi kjenner hennes ungdom på sin fedreneborg, hennes store fromhet fra barnsben av og den skjebne som det av henne grunnlagte kloster fikk. Vi vet at hun var et overfølsomt og sykdomsforpint menneske, hvis legemlige svakhet blev håret oppe av en heroisk ånd. I henne er der to naturer: en klar ordnende forstand, som navnlig gav sig utslag i hennes virksomhet som medisiner, i de lægebøker hun skrev og de recepter hun sammensatte av helbredende urter. Men den annen halvdel i hennes natur tilhører mystikken: hun er visjonær, profetinne — hun forutsier menneskeskjebner.

Og blandt disse kvinner er også alle de store keiserinner — hvis liv er lidelser og angst for mann og barn.

Men skjønnest viser vel middelalderens kvinner sig på korstogenes tid, hvor de blir tilbake og ofte i årevis må vokte hus og arve, opdra barn alene — og pleie alle de syke som de store farsotter: pest og hungersnød slår til jorden. Foruten at de ofte med veibnet hånd må forsvare sitt og sine mot røvere. Man forstår at kvinnen i virkeligheten da var mannens like om enn loven sa nei!

Tidens lidelser bar de — både aktiv og passiv — men derfor vant mange av dem en helgenglorie som stråler helt inn i våre dager. Et navn: *Elisabeth av Thüringen*. Som en revolusjonær våget hun å gjennom-bryte sin stands skranker og steg ned til de fattigste. Hun døde fullstendig ene, forlatt av alle og i ytterste nød. Midt i hennes dypeste fornedrelse tilbød keiser Fredrik II henne kronen — hun sa nei. Hennes vilje var hård, hennes selvtukt av jern. Alt forlot hun, sine umyndige barn — ja til og med et spedbarn.

Mechtild av Mackeborn, Mechtild av Magdeburg — ennu den dag i dag har deres visjoner ikke alene religiøs men også kunstnerisk verdi. *Katharina*, den lille veverdatter fra Siena får paven til å bytte Avignon med Rom og griper ordnende inn i det politiske og krigerske virvar, som hersker i Italia. *Juliane av Liüttich* oppnår ved bønn og målbevisst urokkelig og ubøielig vilje å få innført Kristi-Legemsfest.

Og langsomt forvandler berøringen med orienten kvinnen til dame. — Luksusen kommer inn i hennes liv. Minnesangeren priser henne, hun er turneringenes dronning — av hennes hånd mottar seierherren sin belønning. Ridderen bærer hennes farver — på turnerings-hjelmen er festet hennes kostbare hanske. Tristan besynger Isolde — og i handelen vokser mer prosaisk kvinnelige laug frem. I Paris treffer vi silkebrodererske — i Köln garnspinnere.

Jeanne d'Arc stiger til hest og fører sin hersker til Rheims — for intrigespill og utakknemlighet må hun dø, men hennes gjerning er gjort.

Utallige er middelalderens berømte kvinner — de såkalte forkuede og rettsløse. Men det skjønneste ettermele har de store malere satt dem: alltid ærer de kvinnen som *mor*, alltid avbildes hun med *barnet* ved brystet, på armen eller i fanget. Gudsmoderens billed bærer mange kvinners trekk — bedre kan ikke mythen om middelalderens forkuede kvinne gjendrives. Fra menneskes, ynglingenes og guttenes leber steg op et: «bed for oss!» — til Moderen i himmelen — mon ikke dypest inne kvinnen i middelalderen allikevel var mer respektert enn nutidens «frie» kvinne?

Jubelårets forgjengere.

1300 proklamerte pave Bonifacius VIII det første helige år — blandt pilgrimmene var Dante Allighieri.

1350 åpnet Clemens IV det annet. — St. Birgitta og Petrarka var da i Rom på valfart.

1390 — under Bonifacius XI.

1423 — under Martin V.

1450 — under Nikolaj V

1475 — under Sextus V.

1500 åpnet Aleksander for første gang Porta Santa — senere har alle paver gjort det. Kopernikus var til stede.

1525 — Klemens VIII.

1550 har pave Julien III blandt sine pilgrimmer St. Ignaz de Loyola og Michel Angelo, og i 1575 valfartet St. Karl Borromæus til Rom til Gregor XIII.

1600 kom der under Klemens VIII tre millioner pilgrim�er til Rom — 1625 — pave Urban VIII — og 1651 — Innocenz X — likeledes uhyre menneskemengder, men i

1675 ødela store jordskjelv festlighetene under Klemens X.

1700 proklamerte Innocents XII året.

1725 — Benedikt XIII, 1750 Benedikt XIV, 1775 Pius VI, 1825 Leo XII.

Pius IX var av omstendighetene avskåret fra å kunne avholde festligheter i Rom, men forordnet full avlad i 1850 og 1875.

I den høie alder av 90 år åpnet ved jubileet i 1900 pave Leo XIII det tyvende århundre.

I vår nuværende pave Pius XI's lodd er det falt å proklamere tre jubileumsår: det ordinære år 1925 — et ekstraordinært i 1929 og nu dette, som den 1. april tok sin begynnelse ved åpningen av «den hellige dør».

BOKANMELDELSE

Mgr. dr. K. Kjelstrups nye utgave av «Benedicamus Domino» vil bli hilst med glede. Den utmerkede lille bønnebok har vært utsolgt i nogen tid og da efterspørslen stadig er stor, har det vært maktpåliggende å få en ny utgave snarest. Den nye utgave er adskillig omarbeidet og ikke lite forøket. Således bringer den Messens faste liturgiske tekst med norsk oversettelse samt en messeandakt, som er beregnet på å leses høit, vekselvis mellom en foreleser og hele menigheten, mens presten forretter det hellige messeoffer. På denne måte får vi også her i Norge mulighet for å anvende denne form for messeandakt som i de senere år er blitt så populær i utlandet. Bønneboken har to korsvevandakter, en kortere og en lengere. Den gamle måte å be rosenkransen på er sløifet og isteden har man fått den nye, som er blitt fremmet av de kirkelige myndigheter, og som også betegner et fremskritt, fordi den lettere fører til den betraktende bønn. Man finner flere vakre bønner til Alterets Sakrament, de av Pave Pius XI innførte bønner til Jesu Hjerter, de bønner som blir bedt i bønneuken for de kristnes gjenforening i troen samt den latinske tekst og norske oversettelse til Miserere, Veni Creator og Te Deum, forskjellige bønner til Guds Mor, samt et skjønnsomt utvalg av bønner på helgenfestdagene. Bønneboken bringer også det nye formular for konvertitters optagelse i kirken. Som man vil forstå er den lille bønnebok særdeles innholdsrik. Formatet er hendig, utstyret enkelt og verdig og prisen skulde ikke hindre nogen i å skaffe sig den utmerkede bønnebok.

Man vil muligens reise innvendinger mot sproget og finne det for radikalt. Men i en bønnebok for ungdommen er det selvsagt at sproget må være i overensstemmelse med det som anvendes i skolens lærebøker. Og tar man dette i betraktning må man innrømme at det er lykkedes forfatteren å gi de gamle bønner i ny spragdrakt et pietetsfullt preg. Navnlig er det grunn til å lykkønske med den vakre oversettelse av Messens bønner.

H. J. I.

Fr. Ladislaus Hol. O. F. M. *Håndbok for St. Franciskus' III. orden.* 115 s. Katolske prestegård, Arendal. Kr. 1.50.

Boken er delt i fire deler: I. Tredje ordens regel og organisasjon, II. avlad og privilegier, III. Den tredje ordens ceremonie, IV. nogen høitideligheter som kan feires i den tredje orden. — Boken er klart og tydelig trykt og har et ganske tiltalende utstyr. Den anbefales ikke alene for tertiarer, men også for alle som interesserer sig for en høiere kristelig fullkommenhet.

L. v. E.

OPROP.

Ifjor høst blev sogneprest *Swietlik* begravet her i Drammen. Vinteren tillot ikke noget arbeide på gravven hans. Men det sier sig selv at vi ønsker å gi ham en passende gravsten. Han, som så trofast har arbeidet hele sitt liv her i Norge, og som er den første katolske prest som ligger begravet her i Drammen.

Den avdødes mange venner vil uten tvil være enige med oss. Og hermed ber jeg alle de, som ønsker å reise pastor Swietlik et synlig minne om å yde en skjerv til en sten på hans grav.

Bidrag bedes sendt til undertegnede, som vil ordne med det fornødne.

Pastor Aug. Rottier,
Katolske prestegård,
Drammen.

Herhjemme: —

STABEKK. Lokalforeningen av St. Olavs Forbund hadde møte torsdag 6. april med foredrag av hr. Ivar Ruyter om den fremragende pedagog Don Bosco, de mindre heldig stillede og fattiges venn. Don Bosco fødtes til verden i 1815 og blev viet til prest året 1841 i Turin. Fra en beskjeden begynnelse — hans første lokale var sakristiet i den kirke hvor han virket som prest — samlet han efterhvert tusener av unge mennesker, vesentlig fra det brede lag, som blev utdannet til nyttige samfundsborgere med vilje, karakterstyrke og uten unødig sentimentalitet. Arligårs utgår der fra de mange kongregasjoner og institutter som skylder Don Bosco sin tilblivelse, ca. 30,000 gutter og piker, velutrustede til å ta fatt på livets mange og ofte vanskelige oppgaver. Flere unge menn har gått i sin lærers fotspor og er blitt presteviet. — Hr. Ruyters utmerkede og instruktive foredrag blev påhørt med stor interesse av de fremmøtte. Det var ønskelig om flere fant veien ut til Stabekk prestegård på disse foredragsaftener.

A g n e s.

FREDRIKSTAD. Vår tidligere sogneprest, mgr. Møllenebeckh, ventes på besøk hertil i neste uke. Han tok som bekjent avskjed som sogneprest i 1930 og har siden vært bosatt i nærheten av Emmerich i Tyskland. Hans besøk imøtesees med glede av hele menigheten, og man forbereder sig på å gi ham en hjertelig mottagelse.

S.

— og derute:

DEN PAVELIGE ARBOK (Annuario Pontificio) for 1933 er utkommet og inneholder bl. a. følgende opgave over det katolske hierarki: Der er i øieblikket 207 residerende metropolitane, 37 residerende erkebiskoper, 900 residerende biskoper, 665 titulærbiskoper, 45 umiddelbart under Rom stående prelaturer og abbeder, 253 apostoliske vikariater, 105 apostoliske prefekturer og 32 som egne kirkelige rettspersonligheter konstituerte misjoner.

BERLIN. På biskop, dr. Schreibers uttrykkelige ønske grunner nu Benediktinerordenen et hus i Berlin. På inntrengende opfordring, særlig fra det katolske akademisamfund, har abbed Michael v. Witawski, som kjenner forholdene i byen ut og inn, fått i oppdrag å lede opprettelsen, som vil komme til å tilhøre Beuroner Benediktiner-kongregasjonen. Foreløbig har munkene fått plass i en sidefløi til presteseminaret — om kort tid vil de begynne det fullstendige klosterliv. Der har i mange år vært trang til en katolsk munkeordens virksomhet i storbyen, og man håper at det særlig vil bidra til en utdypet forståelse av den katolske liturgi og det innerlige bønneliv.

PALESTINA. I år er det 600 år siden at Franciskanerordenen fikk anbetrodd den hellige grav, Betlehems-grotten og de andre hellige steder i Palestina. Der skal avholdes en rekke festligheter, og disse er innledet med et hyrdebrev fra det hellige lands custos, pater Nazzareno Jacopozzi, O. F. M.

ENGLAND. Den kommunistiske gudløshet-propaganda. Underhuset har med 124 mot 30 vedtatt et lovforslag som søker å forhindre oprørsk og gudsbespottelig påvirkning av barn, som derved kan stemmes fiendtlig mot religion og moral. Diskusjonen som utspant sig om dette forslag er meget oplysende om den engelske innstilling overfor gudløshet-propagandaen. — Sir R. Cradock berettet om den «oktoberklubb» ved Oxford-universitetet, som nu teller 300 kommunistiske studenter og som sammen med de vel organiserte kommunistiske lærere driver en alvorlig massepropaganda blandt barna. Hertuginnen av Atholl viste frem noen avskyelige plakater som drev spott med det allerhelligste. På den annen side forsvaret den liberale mr. Pickering propagandaen med at han heller så at barn blev lært at Gud var en innbildning og Sovjett-Russland et paradiset enn at det skulde tro at Gud fra begynnelsen av hadde bestemt det til evig fortapelse.

PROPAGANDAPREFEKT, kardinal Fumasoni-Biondi, har rettet sitt første budskap til misjonærene og samtlige misjonens medarbeidere, hvori han uttrykker sin store glede over å skulde samarbeide med alle biskopene, prestene, brødrene og søstrene i de fjerne misjonsdistrikter, med disse forkjempere i Kristi hær. Ennvidere bad han om at alle de som i de Forenede Stater hadde støttet ham så godt da han var apostolisk delegat nu vilde overføre kjærligheten til ham til den store sak som den hellige Fader hadde betrodd ham. Og overfor alle troende vilde han uttrykke som sin innerligste overbevisning at Freiseren fremdeles vilde være med sin Kirke og i sin tid i den omfatte hele menneskeheten.

MEKSIKO. Efter at man har forsøkt fellesskolene, men med dårlig resultat, har undervisningsministeren besluttet å vende tilbake til de gamle oppdragelsesprinsipper og i fremtiden undervise gutter og piker hver for sig.

Trekningsliste

for

Lokalforeningen av St. Olavs forbunds basar på Stabekk.

Vevet teppe, nr. 2, frk. Burton. Rund pute, 73, Ruth Berger. Lampe, 81, Vår Frue Hospital. Gulvmatte, 19, pastor Ugen. Gulvmatte, 54, h. h. biskop Mangers. Couronspill, 243, frk. Haug. Kulespill, 25, Carlsen, Haslum. Do., 203, Olav Melbye. Dukken «Lippen» m. utstyr, 23, Bodil Nilsen. Dukken «Agnes», 104, Solveig Bredahl. Dukkeseng m. tvillinger, 46, Dorothy, Borghild og mamma. Dukkebrudepar, 252, frk. Hansen, Dikemark. Punsjeholle, 182, fru konsul Hauan. Serviett og blomsterurne, 39, pastor Ugen. Frukktat m. asjetter og duk, 45, Karl, boks 224, Stabekk. Duk og kaffekopper, 6, frk. Else Christianesen. Blå tøfler, 132, fru Heyerdahl-Larsen. Hvite tøfler, 131, fru Heyerdahl-Larsen. Ring, 44, Pedersen, Ramstadåsv. 26. Halskjede, 78, fru Bølstad. Vinkanne, 117, h. h. biskop Mangers. Tinnfat, 215, fru Heyerdahl-Larsen. ½ dus. kniver, 212, bankkass. Thorsrud, Asker. Smørasiat, 104, Borghild Sævig. ½ dus. kniver, 210, frk. Martha Abry. Kaffeduk, 77, St. Josefssøstrene. Lilla serviett, 73, St. Josefssøstrene. Terrakotta serviett, 82, St. Josefssøstrene. Borddekorasjon, 16, fru Sæstad, Haslum. Grå linserviett, 20, Trolle, Wm. Thranesgt. 19. Grøn pute, 91, frk. Sævig. Funkispute, 37, frk. Burton. Do., 83, pastor Ugen. Orientalisk teppe, 2, B. Nylund. Veggdekorasjon, 48, fru Haavardsholm. Lampe, 183, fam. Deimezis. Smykkeskrin, 32, Sta. Katarina Hjemmet. Sengeteppe, 277, Signe Larsen, Nyveien 1. Kaffeduk, 83, Søster Jolente, Urtegt. Borddekorasjon, 237, pater Béchaux. Fljelspute, 61, fru Pedersen, Ramstadåsv. 26. Heklet pute, 28, M. Høye, Skovvn. 26. Heklet sjal, 33, fru Randsborg. Sportsutstyr, 39, Luneytsky. Sportsutstyr, 85, frø. Paula Abry. Sportsutstyr, 19, M. Høye, Skovvn. 26. Bordløper m. brikker, 47, frk. Scarre. Kjøkkensett, 67, Astrid Syren, Mogaten 22, Oslo. Fyllepenn, 50, fru Farup. Håndveske, 173, frk. Haug. Skrive-mappe, 183, Henriksen, Basaren. 3 tegninger, 16, Sta. Katarina Hjemmet. Maleri, 28, Leocardia, Urtegaten. Do., 6, fru Knudsen. Asker. Do., 21, pastor Ugen. Do., 40, søster Annatiata, Urtegt. Do., 86, søster Salana, Urtegt. Do., 25, fru Farup. Do., 1, frk. Burton. Kremskje, 33, Lasse Hansen, Ringsvn. 14. Halskjede og nål, 91, fru Sadonikoff. Margarin, 73, Pedersen, Ramstadåsv. 26. Do., 88, Vår Frue Hospital. 6 morkakopper m. brett, 56, Ingrid Jørgensen. Gul løper m. brikker, 22, Esther Hansen, Dikemark. Haveroser, 143, søster Regine, St. Josefs Institutt. Lystestaker, 16, St. Elisabethkongregasj. Do., 63, Pedersen, Ramstadåsv. Do., 55, Borghild Sævig, Asker. Krusifiks m. 2 helgenst., 103, frk. Scarre. Lampe, 128, pastor Ugen. Krusifiks m. 2 helgenst., 124, fam. Deimezis. Biltur m. forpleining, 59, pater Bzdyl. Motorecykkeltur m. forpl., 55, pater de Paeppe.

Stor chance. Følgende nr. utkom med gev.: 135, 254, 45, 334, 268, 386, 152, 241, 1, 86, 295, 166, 16, 217, 31, 45, 253, 217, 229, 180, 321, 199, 248, 234, 216, 183, 184, 141, 356, 64, 16, 193, 237, 151, 142, 39, 62, 19, 387, 200, 261, 315, 38, 231, 344, 383, 341, 195, 101, 18, 384, 145, 104, 385, 397, 211, 159, 361, 214, 387, 301, 249, 62, 181, 226, 268, 99, 352, 321, 68, 136, 196, 386, 342, 300, 255, 26.

Trekningen blev foretatt på Stabekks politistasjon. — Riktigheten bevidnes.